

Ir bijis daudz sliktāk

Piensaimnieki cer uz topošo rūpnīcu Igaunijā

Kopš novembra Eiropā sācies piena iepirkuma cenas kritums. Februāra sākumā Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomes valdes priekšsēdētāja vietnieks Jānis Irbe sacīja, ka piena nozarē situācija tuvāko divu mēnešu laikā vēl pasliktināsies. Kā tagad jūtas zemnieki Aizkraukles novadā, kuru ikdiena saistīta ar piena ražošanu?

IMANTA KAZIĻUNA
TEKSTS UN FOTO

Jānis Irbe norāda, ka piena iepirkuma cena vēl mēnesi varētu samazināties par diviem līdz trīs centiem par litru, bet martā iepirkuma cenu prognozes ir 20 līdz 25 centi par litru. Februārī vidējā piena iepirkuma cena Latvijā ir 28 līdz 30 centi par litru, bet atsevišķiem uzņēmumiem — jau 20 centi par litru un zemāk. Savukārt Eiropas Savienībā vidējā cena ir 45 centi. Latvijas saimniecībām, kas investējušas attīstībā, būtu nepieciešams, lai tās strādātu nedaudz virs pašizmaksas.

Latvijā nav eksportspējīgu piena pārstrādes uzņēmumu

JURIS SPRUKULIS,
zemnieku saimniecība "Vecsiljāņi"
Bebri pagastā

— Piena iepirkuma cena iespējami nokritusi, un to galvenokārt nosaka tirgus. Svarīgākais iemesls bija Alžīrijas tenderis (konkursizsole — aut.), kurā parasti 70% pārsvaru gūst Eiropas Savienība, bet šoreiz tās vietā ir Jaunzēlande un ASV. "Vecsiljāņi" pienu pārdod kooperatīvam, tas savukārt — pārstrādes uzņēmumiem, kuri piedāvā labāko cenu. Iepriekš augstā piena iepirkuma cena bija panākta, pateicoties Polijai, kas to uzcēla pat pārāk augstu. Līdz ar to pārstrādes uzņēmumi arī Lietuvā un Latvijā bija spiesti palielināt iepirkuma cenu, līdz ar to saražoja diezgan dārgu galaproduktu, kuram šobrīd nav tik veiksmīga realizācija. Piena ražošanā "Vecsiljāņos" šobrīd ir zem pašizmaksas, kas nav viegli. Ceram, ka tas nebūs ilgi, situācija uzlabosies. Skaidrs arī tas, ka valstī jābūt ilgtermiņa politikai. Ar subsīdijām var palīdzēt tagad, bet tas nav risinājums nākotnē. Savā ziņā piekritu zemkopības ministram Didzim

LABI PLĀNOJOT, DOMĀJOT TRĪS DARBĪBAS UZ PRIEKŠU. Neretas puses zemnieku saimniecība "Čaidāni" un saimnieks Raimonds Leitits.

Šmitam, kurš saka, ka piensaimniekiem šoreiz pašiem jātiek galā, bez valsts atbalsta. Lielākā problēma Latvijā ir tajā, ka mums ir ļoti vāji attīstīta piena pārstrāde. Rūpnīcas ir neefektīvas, nav modernizētas, ar mazu jaudu. Līdz ar to neesam konkurētspējīgi Eiropas tirgū. Te nerunāju par nišas produktiem, kurus ražo "Straupe" vai mūsu "Ievas siera". Runa ir par tādiem ražotājiem kā "Valmieras piens", "Rīgas piena kombināts", "Latvijas piens" un tamlīdzīgiem. Eksportspējīgu uzņēmumu piena nozarē mums nav, un tā ir kopējā Latvijas bēda. Lietuvā rūpnīcas ir lielākas, bet arī šobrīd, "pateicoties" krīzei, tajās notiek rekonstrukcija. Tas gan nenozīmē nopietnus ieguldījumus ražotnēs. Es tikai minu, bet, manuprāt, tā ir ražošanas nolikšana uz bremzēm, nogaidīšana.

Iepriekš piensaimniecībā Eiropā bijušas divas lielas krīzes. Šobrīd citviet Eiropā, piemēram, Vācijā, iepirkuma cena joprojām ir augsta — 45 centi par litru. Mums turpretī tikai 28 centi. Kas zina, kas notiks martā. Tas, ko varētu šobrīd Latvijā darīt — piena ražotājiem kooperējoties, apvienot izslauktu un nogādāt to, piemēram, Lietuvā. Varbūt atkal jādomā par nopietnas ražotnes celšanu Latvijā, kas, kā rāda "Latvijas piena" gadījums, ir diezgan komplicēti. Šī kļūda bremzē citu kooperatīvu vēlmi darīt ko vairāk. Šobrīd liela pārstrādes rūpnīca top Igaunijā, Paidē. Ražošanu tajā paredzēts sākt jūlijā. Tās īpašnieki ir japāņi un, ja nemaldos, holandieši, kuriem jau ir konkrēti produktu realizācijas tirgi. Uz to ir cerība. Pašreiz Baltijas valstīs ir vieta

Eiropā, kur var saražot vislētāko pienu.

Nedomāju, ka šobrīd sabiedrībai būtu jārisina šī piena krīze. Jāsēžas pie galda ar jauno valdību un jādomā globālāk. Pirmais, ko varam darīt, ir piespiest lielveikalus nelikt piena produktiem lielu uzcenojumu, kā arī veicināt sabiedrību pirkt Latvijā ražoto. Lai veicinātu naudas apriti un palielinātu kopējos ieņēmumus. Te nav runa tikai par piena cenu vai krīzi piensaimniecībā. Tā ir lauku apdzīvotība, savstarpējie pakalpojumi vietējiem uzņēmumiem. "Vecsiljāņi" vien nodarbina 60 strādājošos. Tā ir runa par lauku vidi. Ceturtdien piensaimniekiem bija kopīga sanāksme, kurā likām kopā idejas, domājot par stratēģiju. Plānojam runāt arī ar zemkopības ministru. Viens no tematiem būs ietekme uz mazumtirgotājiem. Ja tie grib veiksmīgi darboties šajā valstī, tad domāšanai jābūt nacionālai.

Kritums desmit centu

RAIMONDS BĒRTULSONS,
zemnieku saimniecība "Dārznieki"
Aizkraukles pagastā

— Piena liešana grāvi — tas ir šovs. Ja to izdarītu visi, piemēram, novads, reģions, tad tas būtu no-

pietns protests. Mums, saimniecībai, piena cena ir laba. Bija 50 centi, tagad ir 40 centi par litru. Kā būs martā? Šobrīd grūti pateikt. Cenas piedāvājums ir spēkā mēnesi. Jauno iepirkuma cenu uzzinām tikai nākamā mēneša sākumā. Esam kooperatīvā, kuram ir arī piena pārstrādes uzņēmums — "Jaunpils pienotava", kas ir igauņu starptautiskajā kooperatīvā "E-Piim". Tas šobrīd būvē jaunu piena pārstrādes rūpnīcu Igaunijā. Rudenī tai jābūt nodotai ekspluatācijā. Pirms tās būvēšanas, lai garantētu nepieciešamo piena daudzumu, ar biedriem slēdza līgumus, kas paredz vismaz 18 mēnešu turpmāku sadarbību.

Attiecībā par piena produktu cenām veikalos mans subjektīvais viedoklis, piemēram, par "Cesvaines pienu", kas strādā Latvijas tirgum. Kāds gan tam pamats samazināt cenu produktiem? Domāju, ka lielos tirgotājus, tādus kā "Maxima", iespējams nevar. Tur strādā lobiji, apgrozās liela nauda.

Nu jau tuvu panikai

RAIMONDS LEITITS,
zemnieku saimniecība "Čaidāni"
Neretas pagastā

— Neteiktu, ka neizjūtam krīzi.

Ja piena iepirkuma cena nokrīt divas reizes, bet visam pārējam — gluži pretēji, cena pamazām aug. Panika vēl neiestājas, bet tuvu tam, ka strādāsim zem pašizmaksas. Saimniekošana notiek tā, kā tai pareizi jānotiek, ir savi "drošības spilveni", šis tas laikus iegādāts. Meklējam, kur labākas cenas izejvielām, piemēram, degvielai. Pamazām, bet tā sāk celties. Nāks pavasaris, būsīsim pavisam "tintē". Katru gadu, un arī šogad, sākoties lauku darbu sezonai, degvielas cena būs tāda, ka maz neliksies. Tas bija arī bezkrīzes laikā. Manā skatījumā ir tā — ja firma pieradusi tos tūkstošus vai miljonus mēnesī nopelnīt, tad to gribēs neatkarīgi no apstākļiem.

Kaut kādas sekas krīzei būs. Sākies saimniecību likvidācijas vilnis, liellopu gaļai iepirkuma cena būs kapeikas. Viss jau savā starpā saistīts.

Mūsu saimniecības modernizācija šajā krīzē ir ieguvums. Arī mans lēmums pirkt elektrību par biržas cenām. Nesen paskaitīju — ja tagad būtu fiksētā cena, mēnesī maksātu divas reizes vairāk.

Nav tā, ka piena iepirkuma cena būtu laikus zināma. Sākas jauns mēnesis, esi jau dienas sešas nodzīvojis tajā, kad uzzini, par kādu cenu pienu pirks. Grūti spriest par Igaunijas piena pārstrādes rūpnīcas palaišanu, vai tā ko mainīs uz labu. Nez kāpēc tā Latvijā izveidojies, ka esam atkarīgi no Lietuvas, kā tur kaut kas noiet šķērsām, tā arī mēs to jūtam. Zemkopības ministrs nesēn runāja par iespējamo palīdzību piensaimniekiem, piemēram, iedot subsīdijas no citām nozarēm. Kreklu plēst, rīkot protesta akcijas ar piena liešanu uz lauka nepalīdzēs. Tā nav māksla. Māksla ir no visa šitā "izkrukties". Krīzes bijušas, nāks un ies. Lielāks uztraukums ir par ārpolitiku. Lai tur viss būtu kārtībā.

Ministrija atkal runā par mazo saimniecību iznīcināšanu

BIRUTA PUDNIECE,
piensaimnieku kooperatīva "Bites"
Vietlavā valdes priekšsēdētāja

— Ir traki. Iz kaut govīs gan nebūtu ieteicams. Mūsu kooperatīva zemnieki saka — nav tik traki, ir bijis grūtāk. Izdzīvosim. Prognozes rāda, ka situācija tālāk nākotnē varētu uzlaboties, bet martā gan samazinājums varētu būt 5 centi par litru.